[א]דאמר מר חטאת ואשם מנין תלמוד לומר זבח הני מילי היכא דתרוייהו כי הדדי נינהו אבל היכא דאשם להכשיר וחטאת לכפר בעינן תרי קראי זבח זו חטאת מצורע ואימא זו חטאת ואשם דנזיר לא סלקא דעתך דתניא [1]ומנחתם ונסכיהם בעולתו ובשלמיו הכתוב מדבר אתה אומר בעולתו ובשלמיו או אינו אלא אפילו חטאת ת"ל [2]ואת האיל יעשה זבח שלמים (א) ומנחתו ונסכו איל בכלל היה ולמה יצא להקיש אליו (ב) מה איל מיוחד בא בנדר ונדבה אף כל בא בנדר ונדבה עולה זו עולת מצורע ואימא זו עולת יולדת אמר אביי עולת יולדת מסיפא דקרא נפקא דתניא רבי נתן אומר לכבש זו עולת יולדת [א]האחד זה אחד עשר של מעשר (ג) [שקרב שלמים] [ג]שלא מצינו לה בכל התורה [ג]שיהא טפל חמור מן העיקר רבא אמר איזהו דבר שצריך שלשה רבויין הוי אומר זו מצורע (ד) לאיל למה לי אמר רב ששת לרבות אילו של אהרן אילו של אהרן מבמועדיכם נפקא סלקא דעתך אמינא הני מילי דצבור אבל דיחיד לא ומאי שנא מעולת יולדת סלקא דעתך אמינא הני מילי דבר שאין קבוע לו זמן אבל דבר שקבוע לו זמן אימא לא קמ"ל או לאיל למה לי [ז]לרבות את הפלגם הניחא לר' יוחנן דאמר בריה הוא [ח]דתנן [ט]הקריבו מביא עליו נסכי איל ואינו עולה לו מזבחו [י]וא"ר יוחנן או לאיל לרבות את הפלגם אלא לבר פדא דאמר מייתי ומתני דספיקא הוא אצטריך קרא לרבויי ספיקא [ודאי] לבר פדא קשיא [3]ככה יעשה לשור האחד או לאיל האחד או לשה בכבשים או בעזים לשור האחד מה ת"ל לפי שמצינו שחלק הכתוב בין נסכי איל לנסכי כבש יכול נחלק בין נסכי פר לנסכי (ה) עגל [נ]ת"ל לשור האחד או לאיל (ו) מה ת"ל לפי שמצינו שחלק הכתוב בין נסכי בן שנה לנסכי בן שתים יכול נחלק בין נסכי בן שתים לנסכי בן שלש [ו]ת"ל (א) או לאיל האחד או לשה בכבשים מה ת"ל לפי שמצינו שחלק הכתוב בין נסכי כבש לנסכי איל יכול נחלק בין נסכי כבשה לנסכי [י]רחלה [ה]ת"ל או לשה בכבשים או בעזים מה ת"ל לפי שמצינו שחלק הכתוב בין נסכי כבש לנסכי איל יכול נחלק בין נסכי גדי לנסכי שעיר תלמוד לומר או בעזים אמר רב פפא [מ]בדיק לן רבא נסכי

דאמר מר חטאת ואשם מנין ת"ל זבח. בפ' כל הפסולין (זבחים דף לו.) גבי נאכל ליום ולילה ובקונטרס פירש בנזיר בפ' ג' מינין (דף מה:) גבי חטאת נזיר ואשמו: **אבל** היכא דחטאת לכפר ואשם להכשיר בעי תרי קראי. והא דלא מבעיא לן תרי קראי לחטאת ואשם של מצורע בפרק כל הפסולין (זבחים דף לו.) אלא נפקא לן מחד קרא כולהו חטאות ואשמות דנאכלים ליום ולילה היינו היכא דלא משנינן להו מדין שאר חטאות ואשמות אבל הכא משנינן להו דשאר חטאות ואשמות לא בעי נסכים והני בעו נסכים: **אימא** חטאת ואשם דנזיר. אחטאת ואשם דעלמא לא פריך אלא מהני משום דאית בהו מנחה וגם דמו לנדבה דנזירות נדבה היא:

איל בכלל היה ולמה יצא. דכתיב ביה מנחתו ונסכו וא"ת והא דרשינן ליה בפ"ק דזבחים (דף ח.) וי"ל דהתם וי"ו קדריש ולעיל פירשתי בפ' התכלת (דף מד:) (ר): **חמור** מן העיקר. דמעשר גופיה לא בעי נסכים: **דמייתי** ומתני. [פירש] בקונט' מביא נסכי איל ואומר אם איל הוא הרי נסכיו עמו ואם כבש הוא יהו נסכים כשיעור כבש (ה) באין חובה לו והשאר יהו נסכי נדבה שהרי מתנדב אדם נסכים בלא זבח ובפ"ק דחולין (דף כג.) הוסיף בקונטרס אע"ג דתנן בפרק המנחות והנסכים (לקמן דף קד.) אין מתנדב לוג שנים וחמשה אלא שלשה שיהו קרויין נסכי כבש או ארבעה שקרויין נסכי איל או ששה הראויין לפר הכא כי האי גוונא בהדי אחריני קרבי והא דאמרינן לקמן בגמרא (דף קד.) דהיכא דאייתי חמשה אי אמרת אין קבע לנסכים משיך ארבעה מינייהו דחזו לאיל ומקריב ואידך הוו נדבה ופי' שם בקונטרס נדבת צבור וימכר ויפלו דמיו לשופרות או יקרב הוא עצמו ויצטרף עם שני לוגין אחרים ויקרב לנסכי תמיד דהני נמי לצבור משמע דאותו לוג חמישי אינו קרב עם הארבעה לא דמי להכא דאע"ג דאם כבש הוא השלשה באין חובה לו והרביעי ניתוסף עליהם שאני הכא דהא ארבעה חזו לאיל בעצמא וא"ת והא תניא בסוף כל התדיר (זבחים דף צא:) (ו) יין כדברי רבי עקיבא לספלים כדברי רבי טרפון לאשים והשתא לרבי עקיבא ניחא אלא לר' טרפון דאמר לאשים הא לא ידע הי מינייהו נדבה דעביד לאשים וי"ל דכי קאמר רבי טרפון בסתם אבל במפרש לספלים מודה דלספלים ולענין המנחה מייתי שתי מנחות בשני כלים אחת של שני עשרונים לאיל וד' לוגין שמן ואחת של עשרון אחד לכבש ושלשה לוגין שמן והויא חדא לחובתו ואידך נדבה ושתיהן אין נקמצות דמתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום ואי אפשר לערב כדתנן במתניתין (א) אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים: **תלמוד** לומר לשור האחד. ושור בן יומו קרוי שור (ב) כדכתיב (ויקרא כב) שור או כשב או עז כי יולד:

דאמר מר. גבי נזיר ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים (ט) אין לי אלא תחת זבח השלמים תחת הדוד של חטאת ואשם מנין ת"ל זבח: **ה"מ.** דנפקי תרוייהו חטאת ואשם של נזיר (י) דכי הדדי נינהו דתרוייהו (חטאת דנזיר טהור ואשם דנזיר טמא) להכשירו ביין וליטמא במתים אתו אבל הכא במצורע דאשם להכשירו לבא במחנה אתי וחטאת לכפר דעל ז' דברים נגעים באין (כ): חטאת דנזיר טהור ואשם דנזיר טמא: **לא ס"ד.** [ח] דמנחתם ונסכיהם דכתיב בנזיר טהור בעולתו ושלמיו הכתוב מדבר דטעונים נסכים ולא חטאתו של טהור ואשמו של נזיר טמא: **איל בכלל היה.** דהא כתיב ברישא (ל) ואיל אחד תמים לשלמים: **מה איל.** שהוא שלמים מיוחד שבא בנדר ונדבה: **אף כל בא בנדר ונדבה.** אוליא חטאת ואשם שאין באין בנדר ובנדבה שאין טעונין נסכים הילכך ליכא לרבות לנסכים מוכח אלא חטאת מצורע: **זו עולת יולדת.** שטעונה נסכים: **זה אחד עשר של מעשר.** דטעון נסכים כדתנן (בכורות דף ס.) קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולי"א עשירי שלשתן מקודשין התשיעי נאכל במומו והאחד עשר קרב שלמים וטעון נסכים: **שיהא טפל חמור מן העיקר.** אלא זה דמעשר גופיה לא בעי נסכים והאי דאתי מכחו טעון נסכים: **רבא אמר.** לא אלית למימר לא חטאת ואשם דנזיר ולא עולה דיולדת דג' ריבויין יש בפסוק העולה או לזבח: **ואיזהו דבר שצריך שלשה רבויין הוי אומר זה מצורע.** דאית ביה שלשה קרבנות חטאת ועולה ואשם דאי בנזיר ארבע ריבויין מיבעיא ליה דהא אית ביה חטאת ועולה ואשם ושלמים: **לאיל.** דכתיב או לאיל תעשה מנחה למה לי ליכתוב וכי תעשה מנחה סלת שני עשרונים בלולה בשמן שלישית ההין ואנא ידענא דהיינו איל דצריך שני עשרונים אלא לרבות אילו של אהרן: **מבמועדיכם נפקא.** (ב) כל הבא במועדיכם ואילו של אהרן הוא בא במועד ביום הכפורים: **ס"ד.** דדבר הבא במועד טעון נסכים (ג) דציבור (ל) אבל (מ) ביחיד כאילו של אהרן אימא לא: **ומאי שנא.** אילו של אהרן דמשום דהוי דיחיד הוה אמינא דלא יטעון נסכים: **מעולת יולדת.** דמרבינן לעיל אף ע"ג דשל יחיד היא טעונה נסכים אף של אהרן נמי לא ליבעי איל לרבוייה: **איצטריך סד"א כו'.** אילו של אהרן קבוע לו זמן: **או לאיל למה לי לרבות את הפלגם.** לנסכים. פלגם שעברה שנתו ולא בא לכלל (ד) שנים: **הניחא לרבי יוחנן דאמר בריה.** בפני עצמו הוא וטעון נסכים: **דתנן הקריבו.** לפלגם היכא דנדר איל או כבש והקריב פלגם מביא עליו נסכי איל ואין עולות לו מזבחו לשם חובת נדרו וצריך להביא איל ודאי או כבש ודאי דאף על גב דבריה בפני עצמו הוא קמרבי ליה קרא: **אלא לבר פדא דאמר מייתי נסכי איל ומתני.** אם כבש הוא יקדישו נסכים הראויין לו והמותר יהו נדבה ואם (י) (לאו) איל הוא הרי נסכיו דקסבר לאו בריה הוא אלא ספיקא מי איצטריך קרא למיכתב או לרבויי ספיקא והלא לפני המקום הכל גלוי ואין ספיקא לפניו ולא אשכחן קרא דכתיב משום ספיקא: **ודאי לבר פדא קשיא.** דלדידיה לא ידיעא או למה לי: **לשור האחד מה תלמוד לומר.** והא כבר נאמר (במדבר טו) והקריב על בן הבקר מנחה וגו': **תלמוד לומר לשור האחד.** דבין גדול בין קטן נסכיו שוין: **או לאיל האחד מה תלמוד לומר.** והלא כבר נאמר (שם) או לאיל תעשה מנחה: [**או לשה בכבשים מה ת"ל.** והלא כבר נאמר (שם) או לכבש האחד]: **או בעזים מה ת"ל.** והלא עזים בכלל כבשים הם: גדי היינו בחור. שעיר היינו זקן:

רש"י כת"י

דאמר מר. במס' נזיר בפ' ג' מינין: **חטאת.** [של נזיר טהור]: **ואשם.** דנזיר (טמא) מנין שאם נתן שיער גלוחו תחת [האם] שהחטאת ואשם מתבשלין בו מנין שילא [שנאמר] (ס) ונתן על האש [אשר] תחת [זבח] מדלא כתיב תחת שלמים. אלמא חטאת [ואשם] בכלל זבח הם: **[הני מילי].** דנפקא מחד קרא היכא דתרוייהו כי הדדי נינהו כגון דנזיר דשניהם באים להכשיר אשם נזיר טמא להכשירו [לחטאת] נזירות שניה של טהרה וחטאת בנזיר טהור להכשירו ביין ותגלחת אבל מצורע (ע) דשניהם באים כאחת אשם להכשירו לבא אל המחנה שהרי דמיו טעונין לבהונות וחטאת לכפר על שבעה דברים שהנגעים באים עליהם כדאמרי' בערכין (טז.): **ומנחתם ונסכיהם.** בפרשת נזיר כתיב: **ואת האיל יעשה.** סיפיה דקרא ועשה הכהן את מנחתו ואת נסכו: **איל.** שלמי נזיר: **בכלל.** שאר אילים: **היה.** דטעונין נסכים כדכתיב בפרשת נסכים או לאיל תעשה מנחה וגו': **ולמה יצא.** דהדר כתיב באיל [נזיר] (פ) את מנחתו ואת נסכו: **להקיש אליו.** כל שאר הקרבנות: **מה איל מיוחד.** שהוא שלמים ודרך שלמים לבא בנדר ונדבה: **אף כל בא בנדר ונדבה.** יצאת חטאת ואשם: (צ) **אמר מר עולה זו עולת מצורע: זה אחד עשר של מעשר.** דאמרינן בפ' בתרא דבכורות (ק) קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשות ואמרי' התם תשיעי נאכל במומו ועשירי מעשר והאחד עשר יקרב שלמים וקא מרבי ליה קרא לנסכים: **טפל חמור מן העיקר.** כגון הכא דמעשר גופיה לא בעי נסכים כדאמרי' לעיל (נ:) טפל דידיה כגון האחד עשר טעון נסכים: **רבא אמר.** דקפרכת לעיל ואימא זו עולת יולדת לאו פירכא היא דאיזהו דבר שצריך שלשה ריבויין שטעון שלשה קרבנות שיהא צריך שלשה קראי כגון הכא דכתיב בפרשת נסכים העולה או לזבח דכל חד מרבי חד קרבן הוי אומר זה מצורע (כו'): **לאיל.** דכתיב (ר) או לאיל תעשה מנחה (כו') למה הרי כבר נאמר בפנחס (במדבר כח) ושני עשרונים סולת מנחה בלול בשמן לאיל וגו': **אילו של אהרן.** של יום כפורים: **ומאי שנא מעולת יולדת.** דקרבן יחיד הוא ואתרבאי נסכים ה"נ הוה ידענא לאילו של אהרן ולא בעי קרא: **הני מילי דבר שאין קבוע לו זמן.** דומיא דנדר ונדבה דכתיב בקרא (ש): **לרבות את הפלגם.** שאם הביא פלגם מביא עליו נסכים דאילים כאילו הוא איל: **פלגם.** כבש בן י"ג חדשים יצא מכלל כבש ולכלל איל לא בא דכבש בן שנה ואיל בן שתי שנים כשהוא בן י"ג חדשים ויום אחד שנכנס חדש בשנה שניה קרי ליה איל אבל בתוך חדש י"ג קרי ליה פלגם: **הקריבו.** לפלגם יביא עליו נסכי איל: **ואמר ר"י.** מאי טעמא מביא עליו נסכי איל דכתיב בנסכים או לאיל לרבות את הפלגם ומשום דבריה בפני עצמו הוא איצטריך קרא לרבויי: **אלא לבר פדא דאמר.** מביא נסכי איל ומתני משום דספק איל ספק כבש הוא ואומר אם איל הרי נסכיו עמו ואם כבש הוא הרי נסכים כשיעור כבש באים חובה לו והשאר יהא נסכי נדבה שהרי מתנדב אדם נסכים בלא זבח מאי איכא למימר כיון דספק איל הוא איצטריך קרא למימר דמביא עליו נסכי איל בתמיה: **לשור האחד מה ת"ל.** והלא אחת אתא לחלק לשור אחד: **בין נסכי איל.** שהוא בן שתי שנים: **לנסכי כבש.** שהוא בן שנה: **לנסכי עגל.** שהוא בן שנה: **ת"ל לשור האחד.** דהתם שור דין אחד להם בין עגל ובין פר דהיינו בן שתי שנים: **או לאיל מה ת"ל.** דמה אתא לחלק דהא אשמועינן כבר (נ:) דלא אחד יצא דלה יביא שנים: **ת"ל [או] לאיל האחד.** (לאחד) [כלן] דשמו איל אפי' בן שלש שנים דין איל יש לו: **כשבה** (אתם). בת שנתה: **רחלה.** בת שתי שנים: **בדיק.** מנסה:

עין משפט נר מצוה

לט א מיי' פ"ח מהל' בכורות הל"ב:
מ ב מיי' פ"ב מהל' מעה"ק הל"ו:
מא ג ד ה מיי' פ"ב מהל' מעה"ק הל"ד:

רבינו גרשום

גבי נזיר ולקח שער ראש נזרו ונתן על האש אשר תחת סיר של זבח השלמים. אין לי [אלא] זבח שלמים תחת סיר של חטאת או אשם מנין ת"ל זבח: אבל הכא במצורע דאשם להכשירו לבוא בקהל וחטאת לכפר דעל ז' דברים נגעים באים: לא ס"ד. דומנחתם ונסכיהם דכתיב בנזיר בעולתו ושלמים כתיב ולא בחטאת: איל בכלל היה. ואיל אחד לשלמים: זה אחד עשר של מעשר. שטעון נסכים כדתנן קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי התשיעי נאכל במומו והאחד עשר קרב שלמים וטעון נסכים: רבא אמר. לא מצית אמרת לא חטאת ואשם נזיר ולא עולת יולדת. דג' רבויין יש בפסוק ומצורע צריך ג' רבויין דאית ביה חטאת ואשם ועולה: לאיל. דכתיב בנסכים: למה לי. דכתיב או לאיל תעשה מנחה למה לי, ליכתוב וכי תעשה מנחה סלת שני עשרונים ואנא ידענא דהיינו איל דצריך ב' עשרונים: אלא לרבות אילו של אהרן אתא: ומאי שנא איל [של אהרן] דיחיד מעולת יולדת דהוי דיחידאה וטעונה נסכים אף איל של אהרן נמי ולא איבעי איל לרבות: איצטריך סד"א וכו': או דלאיל למה לי לרבות הפלגם. לנסכים: הניחא לר' יוחנן דאמר בריה בפני עצמה היא וטעונה נסכים דתנן הקריבו לפלגם היכא דנדר איל או כבש והקריבו לפלגם מביא עליו נסכי איל ואין עולה לו מזבחו לשם חובת נדרו וצריך להביא איל ודאי או כבש ודאי: אלא לבר פדא דאמר מייתי נסכי איל ומתני אם כבש הוא ליקדש נסכיו מה שראוי לו והמותר יהיה נסכי נדבה ואם איל הוא הרי נסכיו דקסבר לאו בריה הוא אלא ספיקא: וכי איצטריך למכתב או לרבויי ספיקא והלא לפני המקום הכל גלוי ואין לפניו ספיקא: ודאי לבר פדא קשיא: ככה יעשה לשור אחד מה ת"ל. והלא כבר נאמר והקריב על בן הבקר מנחה. לפי שמצינו שחלק הכתוב וכו': או לאיל האחד מה ת"ל. כיון דכתיב או לאיל תעשה מנחה: או לשה בכבשים או בעזים. כיון דכתיב לכבש האחד: לנסכי רחלה זקנה: או בעזים מה ת"ל. והלא עזים בכלל כבשים:

שיטה מקובצת

א] תיבת ומנחתו ונסכו נמחק: ב] אליו ולומר לך מה: ג] תיבות שקרב שלמים נמחק ול"ש: ד] לאיל למה לי פי' הרי כבר נאמר בפרשת פינחס כו' וקשה שהרי כמו כן כתיב דיני פר וע"כ איצטריך דהכא איירי בנדר והתם בחובה ונראה דבעי מאיל דכתיב בתריה ככה יעשה לשור או לאיל עכ"ל גליון: ה] לנסכי. (תיבת) עגל כך צ"ל לפרש"י: ו] לאיל האחד: ז] נזיר מחד קרא: כי ואות ד' נמחק: ח] ס"ד ומנחתם: ט] אבל דיחיד אות כ' נמחק: י] תיבת לאו נמחק:

מסורת הש"ס

א) [נזיר מה: זבחים לו.], ב) [סוכה מב: יש"נ], ג) זבחים מח: מג. [בכורות יד:], ד) חולין כג., ה) פרה פ"א מ"ב, ו) [חולין כג.], ז) פ"ח נדי, ח) [עירובין נא. וש"נ], ט) [במדבר ו], י) [ערכין טז.], כ) [במדבר ו], ל) צ"ל כגון לצבור. נ"ק, מ) במדבר ו, נ) נראה דצ"ל דשניהם אינם באים על דבר אחד לאשם וכו', ס) שם, ע) נראה דצ"ל ה"ג אמר מר וכו', פ) דף ס., צ) במדבר טו, ק) שם, ר) [ד"ה ומנחתם], ש) צ"ל הכאן. נ"ק, ת) [ע"ש היטב ותמצא לייבש], א) [לעיל פט:], ב) [נ"ק פט:].

תורה אור השלם

1. וְסַל מַצּוֹת סֹלֶת חַלֹּת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם: במדבר ו טו
2. וְאֶת הָאַיִל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיְיָ עַל סַל הַמַּצּוֹת וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶת מִנְחָתוֹ וְאֶת נִסְכּוֹ: במדבר ו יז
3. כָּכָה יֵעָשֶׂה לַשּׁוֹר הָאֶחָד אוֹ לָאַיִל הָאֶחָד אוֹ לַשֶּׂה בַכְּבָשִׂים אוֹ בָעִזִּים: במדבר טו יא

הגהות הב"ח

(א) גמ' ת"ל לשור האחד או לאיל האחד: (ב) רש"י ד"ה מבמועדיכם נפקא דמשמע כל הבא: (ג) ד"ה ס"ד וכו' נסכים כגון לציבור: (ד) ד"ה או לאיל וכו' לכלל שתי שנים:

מוסף רש"י

חטאת ואשם מנין ת"ל זבח. שהטהור שגילח תחת זבח שלו דהיינו חטאת יצא ואם טמא הוא טעון שילוח תחת זבח שלו דהיינו אשם (נזיר מה:). **לרבות את הפלגם.** כבש בן שנה בתוך שנתו קרוי כבש, ואיל משעברו י"ג חדשים שנכנס חדש שלם בתוך שנה שניה קרוי איל עד עולם, פלגם בתוך חדש ראשון של שנה שניה (חולין כג.). **או לאיל לרבות.** מנא לן דמביא עליו נסכי איל של ב' עשרונים ושלישית ההין יין דכתיב בפרשת נסכים בשלח לך אנשים או לאיל האחד וגו', או לרבות את הפלגם בנסכים קאי (שם). **ואינו עולה לו מזבחו.** אם היה מחויב איל לנדרו או כבש לנדרו, וטעמא לא מפרש תנא אי משום ספקא אי משום בריה ואר"י יוחנן. ומדאיצטריך קרא לרבויי ש"מ קסבר ר' יוחנן טעמא דתנא דאמר אין עולה לו מזבחו משום דבריה הוא, ולענין נסכים רחמנא רבייה דאי ספיקא הוא לא מרבייה קרא דכיון דשמא איל הוא פשיטא דבעי אתויי נסכי איל ואתנויי דאי איל הוא ליהוי דידיה ואי כבש הוא יהא היתר נדבה שהרי מתנדבין נסכים בלא קרבן כדאמרינן במנחות בפרק בתרא (דף קד.) וכו' (שם). **לבר פדא דאמר מייתי ומתני.** דסבירא ליה ספק הוא (שם). **בדיק לן.** מנסה אותנו (עירובין נא.) אם נדע להשיב (חולין קלג.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones